ಮಗಳು ಕಂಡ ಲೀಲಾ ಕಾರಂತ

ಲೀಲಾ ಕಾರಂತರ ಕುರಿತು ಅವರ ಮಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಬರೆಯಬಹುದಾದ ಅನನ್ಯ, ಆಪ್ತ,ಆರ್ದ್ರ ಲೇಖನ.

ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಸಾಣೆ ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಲೀಲಾ ಕಾರಂತರ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದಾದುದು..!!

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರೆಂಬ ಉಜ್ವಲ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಖರ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ, ಲೀಲಾ ಕಾರಂತರೆಂಬ ಚಂದ್ರನ ಶೀತಲ ಪ್ರಭೆ ಮಸುಕಾದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅರಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಕಟು ಸತ್ಯ..
ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲು ಓದಿ ಎದೆ ಭಾರವೆನಿಸಿತು..!

ಲೀಲಾ ಕಾರಂತ : ಅನುಕಂಪದ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು

-ಮಾಲವಿಕಾ ಕಪೂರ್

ನಾನು ಲೀಲಾ ಕಾರಂತರ ಹಿರೇಮಗಳು ಮಾಲವಿಕಾ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅಮ್ಮನ ಬಾಂಧವ್ಯ ನಾನು ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗ ಹೇಗಿತ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯವಾಗುವ ತನಕ ನಾನು ಮಗಳಂತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಬಳಿಕ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಾಯಿಯಂತಿರಬೇಕಾಯಿತು ದುರಾದೃಷ್ಟ ದಿಂದ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅಮ್ಮನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕವಳಿರುವಾಗ ನಾನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಕಾಂತ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಲೀ, ನನ್ನ ಭಾವುಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ ನನಗೆ ಹಿಡಿಸದ ವಿಷಯ. ನನ್ನ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆ ಮಾತುಕತೆ ಬೇಕು; ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅವರ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಎಳೆತನದಲ್ಲಿ ಬಾಲವನದಿಂದ ಪುತ್ತೂರು ಪೇಟೆಗೆ ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಕಾಲ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವರ ವರ್ತನೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಬಂದೂಕಿನಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ ನೂರು ಗಜಕ್ಕೊಂದು ಕಟ್ಟೆಪೂಜೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು, ಅವರ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಹಾಸ್ಯಮಯ ಮಾತಿನಿಂದ ನಗಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಡುವುದು ಅವರ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಇದರಿಂದ ತುಂಬಾ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ, ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಾದ ನನಗೆ ಅಮ್ಮ ಬಹಳ ವಿಶೇಷ ಮಟ್ಟದ ಅಥವಾ ಕೌನ್ಸೆಲರ್ ಆಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಬಾಲವನದ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು, ತಂದೆ ಕಾರಂತರೊಡನೆ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶೀಯ ವಿದೇಶೀಯ ಜನರು ಅಧಿಕ ಹೊತ್ತು ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಿಚಾರ, ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ, ಮಾತಿನ ಸರಣಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗದ ಜನರಿಲ್ಲ.

ವಾತ್ಸಲ್ಯಭರಿತ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಆಪಾರ ಆನಂದವಿತ್ತು. ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕವರು, ದೊಡ್ಡವರು, ಬಡವರು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ವಿದ್ಯಾವಂತರು, ನಿರಕ್ಷರರು, ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರು, ಎಂಬ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಸಲ್ಲಾಪಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದವರು ಯಾರೇ ಇದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ವಾಗತ, ಸತ್ಕಾರ ಕಾದಿತ್ತು. ಮನೆ ಕೆಲಸದಾಕೆ ಒಮ್ಮೆ ಯಾರೋ ಬಂದವರ ಬಟ್ಟೆ, ತಾನು ಒಗೆಯಲಾರೆ ಎಂದು ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಹೂಡಿದಾಗ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಒಗೆದಿದ್ದರು.

ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಘಟನೆ.

ಅಮ್ಮನಿಂದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಒಂದು ಘಟನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಉಳಿದಿದೆ. ನನಗೆ ಆರೇಳು ವಯಸ್ಸಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸದಾಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದೆ. ಅವಳು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಅಳುತ್ತ ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅಮ್ಮ ಪಟಾರನೇ ಒಂದೇಟು ನನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದು ‘ನೀನು ಇನ್ನೆಂದಾದರೂ ಇಂಥ

ಬಡಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ನೋಡು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಜಾಗ್ರತೆ' ಎಂದರು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ. ಮಾತಿಗೆ ಮರುಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಸಮನಾಗಿ ಜಗಳ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಅಸಹಾಯಕ ಬಡಪಾಯಿಗಳೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ತೋರಿಸಬಾರದು ಎಂಬ ಪಾಠ ಆ ದಿನ ಅಮ್ಮನಿಂದ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಆ ಘಟನೆಯ ಮೊದಲು ಆ ಬಳಿಕವೂ ಅಮ್ಮ ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದುದಿಲ್ಲ.

ಅಮ್ಮನ ಮಾತುಕತೆ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಜೊತೆ ಬೇರೆಯೇ ತರಹವಿತ್ತು. ಡಿ.ವಿ.ಜಿ.ಯವರೊಡನೆ ಅಮ್ಮನ ನಿಕಟಬಾಂಧವ್ಯ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಪರಸ್ಪರ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಮಾತುಕತೆ, ಗಹನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಎಂದೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಪತ್ರಮುಖೇನ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಡಿ.ವಿ.ಜಿಯವರು 'ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ' ಬರೆದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ವಿಚಾರಗಳು ನನಗೆ ಆಗ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ.ಯಲ್ಲೇ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಬಹಳ ಬಹಳ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದುವು.

ಅಮ್ಮ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ನನ್ನೊಡನೆ, 'ನಿನ್ನನ್ನು ಬಸುರಿಯಾಗಿರುವಾಗ ನಾನು ಸಿಗ್‌ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯಿಡ್‌ನ ಪುಸ್ತಕ ಬಹಳ ಓದಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಮನಃಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಳಾಗಿದ್ದಿ' ಎಂದು. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಅನ್ನಿಸಬಹುದು. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷದ ಲೀಲಾ ಫ್ರಾಯಿಡ್ ಪುಸ್ತಕ ಓದಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದರೆ ಈಗಿನ ಪದವಿ ತರಗತಿಯ ಮನಃಶ್ಯಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೂಡಾ ಇನ್ನೂ ಓದಿರಲಾರರು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಜನಸಂಪರ್ಕದಿಂದ, ಅನುಭವದಿಂದ, ಓದಿನಿಂದ ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಅವರ ಜ್ಞಾನದಾಹ ಎಂದೂ ಬತ್ತಿದ್ದು ಇಲ್ಲ.

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ಏನೇ ಘಟನೆ ಇರಲಿ, ನನ್ನ ಅಮ್ಮನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಸ್ಪಕ್ಷಪಾತ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಡುವುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ನಾನು 'ಫೇರ್ ವಿಟ್‌ನೆಸ್' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಹೊಗಳಲಿ, ತೆಗಳಲಿ, ಟೀಕಿಸಲಿ, ಪರರೇ ಇರಲಿ, ದೊಡ್ಡವರಿರಲಿ, ಚಿಕ್ಕವರಿರಲಿ-ಅಮ್ಮನ ತೀರ್ಮಾನ ಎಂದೂ ಪಕ್ಷಪಾತ ರಹಿತವಾದುದು. ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಲು ಅವರಿಗೆ ಯಾರ ಭಯವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಮುಗ್ಧ ಕಪಟರಹಿತ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಉದಾರತೆಯೋ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಿತರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದೀತು. ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ, ಕೈಯ್ಯಲಿನ ತುತ್ತು, ಹಾಕಿದ ಆಭರಣ,ಏನೇ ಇರಲಿ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿಶೇಷ ಮಹಿಳೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಬಳಿ ಸುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿ ಮನಸಾರೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ' 'ತಾ' ಎಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಕ್ಕೂ ಬರಬಾರದು.'ಕೊ(ಕೊಡು) ಎಂಬುದು ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಬರಬೇಕು' ಎಂದು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಪದೇಪದೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಕಂಡಂತೆ ಅಮ್ಮ ಒಬ್ಬರು ವಿಶೇಷ ಮಹಿಳೆ. ಬಹಳ ಉದಾರಿ. ಭಕ್ತೆ ,ಜ್ಞಾನಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರತೀಕ. ಆದರೆ ಅವರ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಠಿಣ ದಾರಿ. ಆದಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯದ ತನಕವೂ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯ. ಸುಖವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಧಾವಿ ಗಂಡ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೊ ಒಯ್ದರು. ತನ್ನ ಆಸೆ ಅಭಿರುಚಿಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದರು ಮೊದಲಿಗೆ. ಬಳಿಕ ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿದವು. ಅಮ್ಮ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಆಸೆಯಂತೆ ವಕಾಲತು ಓದಿ ವಕೀಲರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅತಿ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಸುಖ ಅನುಭವಿಸಲಾರದೆ ಹೋದರು ಎಂದು ವಿಷಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜೀವಂತರಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ, ಸಂತೋಷವಾದೀತು ಎಂದನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಆದರ, ಗೌರವ ಬದುಕಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾರದೆ ಹೋದೆವು. ಈಗಲಾದರು ಸಲ್ಲಲಿ.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಐದನೆಯ ತರಗತಿವರೆಗೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮ ನನಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಚಿತ್ರಮಯ ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೊಪೀಡಿಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡುವ, ಓದುವ ಕುತೂಹಲ ಬರುವಂತೆ ಅಮ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ನಮ್ಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಮ್ಮನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಚಾರ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನನಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಇದ್ದಿತ್ತು. ಪಿ. ಯು. ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ನಾನು ನೀರು ಕೋಟಲೆಯಿಂದ (ಸೀತಾಳೆ ಸಿಡುಬು) ಪೀಡಿತಳಾದೆ. ಅಮ್ಮ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಓದಿ ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರು.

ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಸಂಗೀತ, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಷಯಗಳೇ. ಅವರು ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಘಟನೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು 16-17 ವಯಸ್ಸಿನವರಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರ ಕೇರಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರಂತೆ. ಆಗ ಯಾವುದೋ ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ 10-12 ಅಡಿ ಜಿಗಿದು ಅಮ್ಮ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಮ್ಮ ಮೈಮರೆತು ಅವನಂತೆ ಜಿಗಿದು ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದರಂತೆ. ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಮರೆಯುವ ಭಾವ ಅವರದ್ದು. ಪುತ್ತೂರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ 'ಲವಕುಶ' ಗೀತನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದೆ. ನಾಟಕದ ದಿನ ನೆಗಡಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಸ್ವರ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ನಾಟಕವನ್ನೇ ರದ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಅದು. ಅಮ್ಮ 'ಏನೂ ಬೇಡ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹಿನ್ನಲೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.ನೀನು ಅಭಿನಯಿಸು' ಎಂದರು. ಅದರಂತೆ ಅವರು ಹಿನ್ನಲೆ ಗಾಯಕಿಯಾದರು. ನಾನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಮೊದಲ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದೆ. ತಂದೆಯವರ ಎಲ್ಲ ಗೀತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಧೈರ್ಯ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದರೂ ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಂಕೋಚಪಟ್ಟು, ಬಳಿಕ ಪರಿತಪಿಸುವವರು ಹೆಚ್ಚಿನವರು. ಆದರೆ ಅಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನಿರ್ಣಯ ತಕ್ಷಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಚತುರೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ್ಯಡ್ರಿ ಹೆಪ್‌ಬರ್ನ್ ನ 'ರೋಮನ್ ಹಾಲಿಡೇ' ಎಂಬ ಸಿನೆಮಾ ನೋಡಿ ಬಂದರು. ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಮನೆ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಶೂಸ್ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಹೋದಾಗ ತನ್ನ ಉದ್ದ ಉಡುಪಿನ ಕೆಳಗೆ ಹೇಗೆ ಮತ್ತೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು, ಅವಳು ಕಲ್ಲಿನ ಮೊನೆಸ್ಟರ್ ಬಾಯಿ ಒಳಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ಹೇಗೆ ಹೆದರಿದಳು ನಟಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ನಾನು ಅದೇ ಸಿನೆಮಾ ನೋಡಿದಾಗ ಅಮ್ಮ ಅದೆಷ್ಟು ಅಮೋಘವಾಗಿ ನಟಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡೆ.

ತಂದೆಯವರಂತೆ ಅಮ್ಮನೂ ಸಂಚಾರ ಪ್ರಿಯರೇ. ಆದರೆ ತಂದೆಯವರು ಮೊದಲು ಜಗತ್ತಿನ ಪರ್ಯಟನ ಮಾಡುವಾಗ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆ, ಗಂಡನ ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಹೋಗದೆ ಉಳಿದರು. ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿದಾಗ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣ ಹೋಗಲಾರದಾದರು. ಒಂದು ಘಟನೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೊಡನೆ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಬರುವ ದೊಡ್ಡ ಆಸೆ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ 'ನಮ್ಮ ಕಾಶ್ಮೀರ ಪಯಣ' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಬರೆದು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೂ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಬರೆದಂತಿದ್ದ ಲೇಖನ ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ; ವಿಶೇಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಆಸೆ ಈಡೇರದಾಗ ಆಕೆ ಅದರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೇ ಸುಖ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಅಮ್ಮ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾರಂತರ ಪತ್ನಿ, ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ಕನಸಲ್ಲೇ ಕಾಣಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದೆಣಿಸುವಾಗ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚನಂಶ ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ಖೇದ (ಡಿಪ್ರಶನ್ ಎಪಿಸೋಡ್) ನನಗೆ ಐದು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯ, ಅವರಿಗೆ 25 ವರ್ಷ ಇರುವಾಗ ಬಂದಿರಬೆಕು. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದರು, 'ಮಾಲು, ನಾನು ಬದುಕಿರುವುದು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿ' ಎಂದು.'ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿ' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ನಿನಗೆ 5 ವರ್ಷ ಇರುವಾಗ, ನನಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರಾಸೆ, ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಬಂದು ದುಖಃವಾಯಿತು. ಆಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಬಾವಿಯ ಬಳಿ ಹೋದೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ 'ಮಾಲು, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಾಯೋಣವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ ನೀನು 'ಬೇಡಮ್ಮಾ, ನನಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ವಾಪಾಸು ಬಂದೆ' ಎಂದಿದ್ದರು.

ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಾಯಿಯಾದೆ

ಅದರ ಎರಡನೆಯ ಎಪಿಸೋಡ್ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಕ್ಕೆ ('ಅಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ' ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು) ಹೋದಾಗ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ನನಗೆ 23 ಪ್ರಾಯ. ತಂದೆಯವರಿಲ್ಲದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆ ರವಕೆ ಧರಿಸಿ, ಹೂ ಮುಡಿದು, ಕೈತುಂಬ ಗಾಜಿನ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ದಿನಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನೊಡನೆ, 'ನನ್ನ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು, ಆಶೀರ್ವಾದ ಕೇಳು. ನಾನು ದೇವಿ' ಅಂದರು. ಅದು ಮೇನಿಯಾ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ನಾನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೆನ್ನದೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಕಳಕೊಂಡಾಗ, ಇನ್ನೊಂದು ಎಪಿಸೋಡ್ ಬಂದಿತು. ಆಗ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಾಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ನಾನು ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದೆ. ತಂದೆಯವರು ಅಮ್ಮನನ್ನು ಆಗಾಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹಿರಿಯ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಯಸ್. ಯಸ್. ಜಯರಾಮ ಅವರ ಬಳಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿದ ವೇಳೆ ಅಮ್ಮ ಡಾ. ಜಯರಾಮರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ವೆಟರ್ ಹೆಣೆದದ್ದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಬಳಿಕ ಅವರ ಮಾನಸಿಕ ಖೇದ ಹಾಗೂ ಉದ್ರಿಕ್ತತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ತರಹ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು-ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ನಾನು ತಾಯಿಯಾದೆ; ಅಮ್ಮ ಮಗಳಾಂತಾದರು. ಲಿಥಿಯಮ್ ಎಂಬ ಔಷಧ ಆರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸಮಯ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರೆಡೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಹಾಗೂ ಸಿಹಿಮೂತ್ರ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಬಾಧಿಸತೊಡಗಿದ್ದುವು. ಅಮ್ಮನ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಡುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು.

ಬಾಲವನದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕೆ ಇದ್ದಂತೆ 40 ಜನ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಬಂದವರಿಗೆ ಔತಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದ ನನ್ನ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಕೈಕಾಲಿಗೊಂದು ಎಂಬಂತೆ ನೌಕರರು ಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ಮಾತು ನಿಜ. 'ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖ'ಗಳನ್ನು ಬರೆದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಮನಸ್ಸು ಅಮ್ಮನದಾಗಿತ್ತು. ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲವಿದ್ದಿತ್ತು. ನಾವು ಮಕ್ಕಳು ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮನ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿದ್ದುಂಟು. ಅಮ್ಮನ ಮೌಲ್ಯ ಅಧಿಕವೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಅವರು ಪರಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಹೆಂಗಸಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ಥರಾದುದು ಅವರ ದುರ್ದೈವ. ಅವರು ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹರಿನಾರಾಯಣ ಆಪ್ಟೆಯವರ ಮರಾಠಿ ಪುಸ್ತಕದ ತರ್ಜುಮೆ 'ಯಾರು ಲಕ್ಷಿಸುವವರು' ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತ. ಯಾರೊಡನೆ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಏನು ಮಾತನಾಡಬೇಕು, ಹೇಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ತಂದೆಯವರಿಗಿಂತ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಅಧಿಕವಿತ್ತು ಎನ್ನಬಲ್ಲೆ. ಅಮ್ಮ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು, ಬಲ ದುರ್ಬಲತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ನೇಹಿತರು, ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಪರಿವಾರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯದ ನೆನಪನ್ನು ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮ್ಮನ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ತಂದೆಯವರ ಮಿತ್ರ ಸಂಪತ್ತು ಬೆಳೆದಿತ್ತು, ವೃದ್ಧಿಸಿತ್ತು.

ಅಮ್ಮನ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದಿದಂತೆಯೇ ಅದು ಕ್ಷಯಿಸತೊಡಗಿತು. ತಂದೆಯವರ ಕೋಪಾಗ್ನಿಗೆ ಸಿಂಚನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಅಮ್ಮ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದೆಷ್ಟೋ, ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹ ಬಾಂಧವ್ಯ ಮುಂದುವರಿದುದುಂಟು. ಅಮ್ಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವ ಹಿರಿಯಳಾದ ನನಗೆ ಆದಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಉಲ್ಲಾಸ ಮತ್ತು ತಂಗಿ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರು ನನಗಿಂತ ಹತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಿರಿಯರು. ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವಾಗ, ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಅಡಿಪಾಯವೇ ಕುಸಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿತ್ತು.ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳಕೊಂಡ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ನೆನಪು ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನನ್ನು ತನ್ನದೇ ಮಗನಂತೆ ಭಾವಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಸೆ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಮನೆಯಿಂದ ದೂರವಾದಾಗ ಸೂರ್ಯಣ್ಣ ಪರಿವಾರದ ಸಾಮಿಪ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಸೇರಿದ್ದರು. ದಿನದ ಯಾವ ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಣ್ಣ ಬಂದು ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನೋ ಆಗಲೇ ಅಮ್ಮನ ಪಾಲಿಗೆ ಸೂರ್ಯೋದಯ. ಅಷ್ಟರ ತನಕ ಕತ್ತಲು ಕವಿದಂತೆಯೇ ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ. ಕಾರು ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಣ್ಣ ಸಾಯುವ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಅಮ್ಮ ಮೃತರಾದದ್ದು ಅವರ ಪುಣ್ಯ. ಇಲ್ಲವೆ ಆ ಮಗನ ಸಾವನ್ನು ಅವರು ಸಹಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತಂದೆಯವರ ತಂಗಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅಮ್ಮನೊಡನೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ. ಕಾರಂತ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಅಮ್ಮ.

ಅಮ್ಮನ ಪರಿವಾರ ಒಬ್ಬರು ಅಕ್ಕ, ಮೂವರು ತಂಗಿಯರು. ಅಕ್ಕ ಸಾವಿತ್ರಿ ಪರಿವಾರ ಸಮೇತ ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ತಂಗಿ ಅಹಲ್ಯಮತ್ತು ಸರೋಜಿನಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತಂಗಿ ರತ್ನಾ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವರು ತಂಗಿಯರ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ಪಾತ್ರವಿದ್ದಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಇವರು ಅಣ್ಣನಂತಿದ್ದರು. ನಾವು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಜನ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರನ್ನು ಪಂಚಪಾಂಡವರೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಮ್ಮ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಭೀಮ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿ ಅಳಿಯಂದಿರ ಮೇಲೂ ಅಮ್ಮನಿಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಅಳಿಯಂದಿರು ಅವರಿಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೇ ಸರಿ. ಅಳಿಯಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಮಾತುಕತೆ ಮಾವನೊಡನೆ ಅಲ್ಲ, ಅತ್ತೆಯೊಡನೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಗಂಡ ರವೀಂದ್ರ ಕಪೂರ್ ಅಮ್ಮನನ್ನು 'ದಿ ಬೆಸ್ಟ್ ಹ್ಯೂಮನ್ ಬಿಯಿಂಗ್' ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಅಮ್ಮನ ಪಾಲಿಗೆ ಹಬ್ಬದ ದಿನಗಳೇ ಸರಿ. ಮಕ್ಕಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಆನಂದ ಅವರಿಗಿತ್ತು.

ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಜೀವಂತವಿದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ ನಾವು ಮಕ್ಕಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಂತೋಷ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಶಿವರಾಮ ಮತ್ತು ಲೀಲಾ ಕಾರಂತರ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ 1986 ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 22ರಂದು ಅಮ್ಮ ತೀರಿಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಶೃಂಖಲೆ ಶಿಥಿಲವಾಗತೊಡಗಿತು ಎಂದು ನನ್ನ ಅನುಭವ. ಸಾಯುವ ಕೆಲವು ದಿನ ಮೊದಲಿಂದ ಅವರು ಅರ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ತೀರ ಕೆಟ್ಟ ದಿನಗಳಿಂದ ನಾವು ಮಕ್ಕಳು ಮೂವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಲ್ಲ ಒಬ್ಬರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಳಿ ಇರತೊಡಗಿದ್ದೆವು. ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಅವರ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಬಹಳ ಅತ್ತರು.'ಅಮ್ಮ ಅಳುತ್ತಿ?' ಎಂದರೆ 'ಉಲ್ಲಾಸ ತೀರಿಕೊಂಡ' ಎಂದು ಬಿಕ್ಕಳಿಸತೊಡಗಿದರು.'ಅಮ್ಮ, ಉಲ್ಲಾಸ ಇದ್ದಾನೆ, ಹರ್ಷ ತೀರಿಕೊಂಡದ್ದು' ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದೆ.ಆ ಮೇಲೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಮೊದಲ ಹಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಗೊಣಗುಟ್ಟುತ್ತ ಅವರ ಪ್ರೀತಿಯ ಅವರ ಪ್ರಿತಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು, ಗೀತನಾಟಕದ ಕೆಲ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಭಜನೆಗಳನ್ನು ಅಶಕ್ತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ಆ ಅಮೂಲ್ಯಜೀವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಯಿತು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರಲೇಬೇಕು.ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆ, ಭಕ್ತಿ ಇದ್ದಿತ್ತು.

ಒಮ್ಮೆ ಅವರ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ತನ್ನ ವ್ಯಾಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಬೇಸರಪಟ್ಟಾಗ ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದರು,'ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಜೀವ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಭಯ, ಚಿಂತೆ? ಸುಮಂಗಲಿಯಾಗಿ ಸಾಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೆ?' ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ನವೀನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ನನ್ನ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದುವು.

ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಬಳಿಯ 'ಸುಹಾಸ'ದ ಮುಂದಣ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ಚಿತೆ ಉರಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಅದೆಷ್ಟೋ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಬಸ್ಸಿನಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಹೋದರು.ಅಮ್ಮ ಬಯಸಿದ ಸುಮಂಗಲಿ ಸಾವು ಅವರಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ಅಮ್ಮ ಲೀಲಾ ಕಾರಂತರು ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ 'ಕಾರಂತ ಕೋಟೆ'ಗೆ ಅನೇಕ ದ್ವಾರಗಳು. ಅಮ್ಮ ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದ, ತನ್ನವರು, ಪರರು ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರವೇಶವಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಾಲವಾದ ಬಳಿಕ ಅವೆಲ್ಲ ದ್ವಾರಗಳು ಮುಚ್ಚಿ ನಾವೆಲ್ಲ ಹೊರಗಾದೆವು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕೋಟೆಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಿರಿಬಾಗಿಲು; ಒಂದೇ ಒಂದು ದ್ವಾರಪಾಲಕ.
-ಮಾಲವಿಕಾಕಪೂರ್

(ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಲೀಲಾ ಭಟ್ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಲೀಲಾ ಕಾರಂತ ನೆನಪಿನ ಸಂಪುಟ ದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದ್ದು 04.11.2018ರ ವಿಶ್ವವಾಣಿ ಪುರವಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನ)